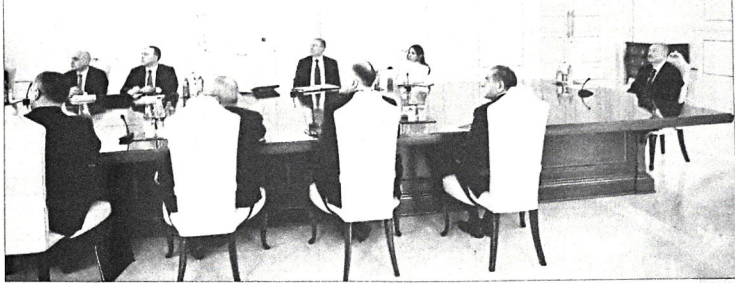

Süni intellektin tətbiqi dövlət qurumlarında geniş vüsət almaldır

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən "Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə dövlət başçısı bir daha bildirdi ki, bu gün süni intellektin tətbiqi, data mərkəzlərinin yaradılması, rəqəmsallaşma ilə bağlı islahatlar faktiki olaraq ölkələrin gələcək inkişafını müəyyən edir

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə fevralın 11-də keçirilən "Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə bir daha bu realitə diqqət yönəldildi. Rəqəmsal inkişafı bağlı olan məsələlərin müzakirə edildiyinə ön çəkən cənab İlham Əliyev buna əhəmiyyət olduğunu belə əsaslandırdı ki, bu gələcək inkişafımızı güclü dəstəkləyəcək. Dünyada gedən meyillər, tendensiyalar. Bu gün süni intellektin tətbiqi, data mərkəzlərinin yaradılması, rəqəmsallaşma ilə bağlı islahatların

əhəmiyyətini, hətta onları dünya bazarlarına da çıxarıb: "Nəzərə alsaq ki, bizim bərpaulanan enerji növlərinin yaradılması istiqamətində planlarımız göz önündədir, - bu bəzədə dəstəkləndirilib, - gələcəkdə bizim generasiya gücümüzün imzalanmış kontraktat əsasında dəstəklənəcəkdir. Ona görə biz bu üstünlükdən səmərəli şəkildə istifadə edəcəyik. Təbii

qərarlara əsaslanaraq, özəl müəssisə kapitalını təşviq etməyə, texnologiyı inkişafı ərkan mərkəzlərdən azad etməyə və kommersiyalaşdırma sürətləndirməyə yönəlməli birgə Tədqiqat və İnkişaf dəstək alətləri, innovasiya körpü platformaları, eləcə də kibernetikəsizlik və süni intellekt sahəsində sektoraşırı təşəbbüslər kimi məqsədi mexanizmlərin yaradılmasına aradıqda nəyiyləndirilib. Dövlətimizin başçısı müşavirədə bildirdi ki, Avropa İttifaqına üzv 10 ölkə ilə strateji tərəfdaşlıq

qərarlaşdırılıb. Təbii ki, Avropa şirkətləri ilə rəqabət aparı bilməz, onlardan bəlkə on az bir nəsil qorxudur. Ancaq orada da müəyyən işlər görülür və o ölkələrin şirkətləri ilə də səmərəli əməkdaşlıq təmin edilməlidir. Ötən il Çin Xalq Respublikası ilə hərətərlə Strateji Tərəfdaşlıq sənədi imzalanmışa da diqqət yönəldən cənab İlham Əliyev tərəfdaşlıqda birliki müəmməli aparıb, bu gün isə mənim sədrliyiylə. Nəzərə alsaq ki, bu məsələ qeyd etdiyim kimi, prioritet təşkil edir, mənim sədrliyiylə birgə rəqəmsal müşavirədə biz görəcəkdə işlərə bağlı konkret fəaliyyət planının hazırlanmasına başlamalıyıq. Təzliklə onu başa çatdırmalıyıq və bələliklə, bu sahəyə daha güclü təməl verməliyik."

Dövlət başçısı İlham Əliyevin hər bir çıxışı uğurlarıma baxış əsasında qarşımda dayanırdı. Həmişə də diqqətdə olur. Sözügedən müşavirə bu baxımdan xüsusi diqqətdə oldu. Cənab İlham Əliyev bu çıxışını səsləndirib ki, bu sahədə dövlət qurumları arasında çox sıx koordinasiya aparmalıdır. Parakəndiliyi yox verməliyik və qısa müddət ərzində Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi dövlət qurumları ilə birlikdə tədbirlər planı hazırlamaq və Prezidentə təqdim edilməlidir. Bu məsələdə işlərin daha səmərəli təşkil üçün hesab edirik ki, hər bir dövlət qurumunda, ilk növbədə, nazirliklərdə rəqəmsallaşma, süni intellekt, kibernetikəsizlik üzrə bir müavin ayrılmalı, ya yeni ştat vahidi yaradılmalı, ya da bu sahə mövcud müavirlərin birinə tapşırılsın ki, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin əməkdaşları, rəhbərliyi bilsinlər ki, onların təmasda olacaqları şəxslər kimlər və hər bir dövlət qurumunda bu sahə prioritet sayılmalıdır.

Süni intellektin tətbiqinin dövlət qurumlarında geniş vüsət alması əsas hədəflərdən biri oldu. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, bu gün bu sahədə aparıcı ölkələrdə belədir. Bu sahədə inkişaf etmiş bezi ölkələrdə bütün məmurların gündünlük fəaliyyətinə də süni intellekt agentləri kömək göstərir. Çünki bura hər hansı bir qərardan düzgün olub-olmaması ilə bağlı süni intellekt yardımı ola bilər. Çaxırlandıran biri də kibernetikəsizlik üzrə əsas hədəflərin müəyyən edilməsidir.

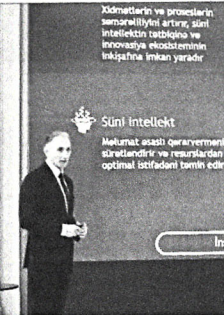
Göründüyü kimi, Azərbaycanın dayanıqlı inkişafını qarşıya əsas hədəf kimi qoyan Prezident İlham Əliyev hər bir sahəni nəzarətdə saxlayır. Bu gün Azərbaycan yenilikləri ilə dünyanın diqqətindədir. Hər zaman yeniliyə, təkmilləşməyə xüsusi önəm verir. Çaxırlandırın mahiyyətində də bu məqam əsas yer tutur ki, hər bir yeni təcrübə ölkəmizdə tətbiq olundulmalıdır. Ölkəmizin istər iktidarelli əməkdaşlıqda, istərsə də beynəlxalq təşkilatlarda əlaqələrin inkişafına diqqət yetirərkən də yeni prioritetlərin müəyyənləşdirilməsinə xüsusi önəm verirdiyi görünür. İmzalanmış sənədlər də bunun təsdiqidir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin müşavirədə səsləndirdiyi "Bugünkü müşavirə və bu məsələnin Prezidentin nəzarəti altında olması bizim hər bir çox tərəfdaşlarımızda da ciddi mesaj olacaqdır ki, Azərbaycan bu sahəni özünə prioritet sayır. Bizdə olan imkanlar nədən ibarətdir? Mənim sadaladığım üstünlüklər xarici tərəfdaşlarımızda da çatdırılmalıdır. Sadələndirilmiş üstünlüklər indiki tərəfdən çatdırılmalıdır ki, biz bu sahəyə güclü təkan verək" fikirləri özündə bütün məqamları, hədəfləri, məqsədləri əhatə edir. Tarixi Zəfərinin, suverenliyinin tam bərpasını gücləndirən realiaqları ilə dünyanın diqqətində olan Azərbaycan ənənəvi tərəfdaşları ilə əlaqələrinin genişləndirilməyə bərabər, yeni dostlar qazanır, körpülər qurur. Azərbaycan səmərəli əsas məqsədi əməkdaşlıq, dostluq, həmrəylik məkanıdır.

Yegana Əliyeva, "İki sahil"

ANALİTİK

Prezident İlham Əliyevin çıxışlarında daim bu məqam xüsusi vurğulanır ki, hər dövrün öz tələbləri var. Biz 1990-cı illərin tələbləri ilə XXI əsrdə yaşayacağı bilirik. Əvvəlki dövrlərdə əldə edilmiş bütün uğurları kənara qoymalıyıq. Bəli, bu, bizim üçün fundamental yaradı, bəzə yaradı, imkan yaradı ki, əsas məqsədlərimizə çatmaq. Ancaq əgər biz oturuş bütün günü o dövr haqqında danışsaq, gələcək haqqında düşünməsək, onda nə olacaq. Biz gələcək haqqında düşünməliyik. Biz zamanı qəbul etməliyik.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə fevralın 11-də keçirilən "Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirədə bir daha bu realitə diqqət yönəldildi. Rəqəmsal inkişafı bağlı olan məsələlərin müzakirə edildiyinə ön çəkən cənab İlham Əliyev buna əhəmiyyət olduğunu belə əsaslandırdı ki, bu gələcək inkişafımızı güclü dəstəkləyəcək. Dünyada gedən meyillər, tendensiyalar. Bu gün süni intellektin tətbiqi, data mərkəzlərinin yaradılması, rəqəmsallaşma ilə bağlı islahatların

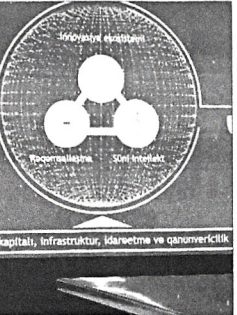
həttə faktiki olaraq ölkələrin gələcək inkişafını müəyyən edir. Azərbaycan bu istiqamətdə müəyyən işlər görüb. Ən önəmli gələcək fəaliyyətimizdə bu məsələni əsas prioritetlər sırasına daxil etməliyik.

Dövlət başçısı İlham Əliyev sözügedən müşavirədə beynəlxalq şirkətlərə əlaqələrimizi, böyük təcrübəmizi və bir çox ölkələrlə nəhəng layihələr icra etməyimizi vurğulayaraq bildirdi ki, bunlar həm bilik, bacarıq, texniki keyfiyyətlər, eyni zamanda, geniş beynəlxalq əlaqələr tələb edən məsələlərdir. Azərbaycan çox qonşuları ilə müxtəlif vaxtlarda müxtəlif istiqamətlər üzrə bir çox önəmli infrastruktur layihələrini icra etmişdir. Bu sahədə həm təcrübəmiz var, həm də artıq yaradılmış platformalar var. "Nəqliyyat, enerji, enerji təhlükəsizliyi sahəsində fiber-optik dəhlizlərə də çevrilə bilər" çıxışını edən Prezident İlham Əliyev onu da vurğuladı ki, bu istiqamətdə müəyyən işlər görüldü. Neft-qaz kameraları tikilən zaman, o cümlədən bu məsələ də öz həllini tapıb. Ancaq bu, təbii ki, bugünkü tələblərə cavab vermir. Ona görə rəqəmsallaşma, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması istiqamətində də bizim təşəbbüslərimiz ölkəmizin uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafını təmin etməlidir.

Cənab İlham Əliyev hər çox üstünlükdən danışdı. Onlardan biri kimi coğrafi fəaliyyətimizi qeyd etdi. Bu, bizdən asılı olmayan üstünlükdür" deyildi və vurğuladı ki, ancaq hər bir ölkənin coğrafi vəziyyəti onun xeyrinə, yaxud da ki, ziyanına işləyir. Bəli, bu coğrafi vəziyyətimizi ölkəmizin inkişafına bəlgəlməyə və buna nail olmağa. Ona görə Asiya ilə Avropa arasında, Şimal-Cənub Dəhlizi üzərində yerləşməyimiz və yaradılmış mövcud infrastruktur bu üstünlüyü bəzə təmin edir.

Azərbaycanın iqtisadiyyatını düzgün əsaslar üzərində qurmaq davamı inkişafını təmin edən əsas faktorlardan biridir. Dövlət başçısı İlham Əliyev 2003-cü ildən "Neft kapitalını insan kapitalına çevirməliyik" çıxışını müəmməli Dövlət programının uğurlu icrasına işə realiaqlı çevirdi. İqtisadiyyatın gəzəndirilməsi siyasəti uğurla həyata keçirilib. Bu gün Azərbaycan yalnız neft-qaz deyil, qeyri-neft sektorunun inkişafına da diqqətdir. Bu sahəyə investisiya axını sürətlənir. Azərbaycan iqtisadiyyatına son 20 il ərzində 350 milyard dollardan çox sərmayə qoyulub. Bu sərmayələr 200 milyard dollar qeyri-neft sektorunun payına düşür. Cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, xarici sərmayələr qorunur. Bunu həm qanunlar tərəfindən, eyni zamanda, gündünlük həyata da göndirir. Həm eyni, həm xarici sərmayələri qoruması hər bir ölkənin, o cümlədən Azərbaycanın inkişafını müəyyən edib. Burada da nəfər təcrübəmiz var: "30 ildən çox dam edən bizim neft-qaz layihələrimiz nəfər təcrübəmizə, bu gün də işləyir. Bu təcrübə əlbəttə ki, rəqəmsal dünyada aparıcı rol oynayan şirkətlərimiz münasibətlərdə də özünü göstərməlidir."

Üstünlüklərimizdən biri də son illər ərzində aparılan işlər nəticəsində öz enerji generasiya gücümüzü böyük dərəcədə artırmışdır. Son 20 il ərzində generasiya gücümüz təxminən iki dəfəyə yaxın artıb və bu gün 10 min meqavatta bərabərdir. Yeni elektrik stansiyaları, istər qaz, istər hidro, istər Günəş, külək bu gün Azərbaycanı realiaqlı müəyyən edir. Hazırda ən az 2 min meqavatt istifadə edilməyən enerji generasiya gücümüz var ki, rəqəmsallaşma, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması üçün bu, başlıca etəkdir. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, yerləşdiyimiz bölgədə, geniş bölgədə bu imkanları mənfi olan ölkələr çox deyil və bu gün Azərbaycan özünü bütün əsas enerji mənbələri ilə tam

ki, ölkə daxilində elektrik enerjisinə artan tələbat nəzərə alınmalıdır. Xüsusi bizim sonuncu inkişaf ilə bağlı böyük planlarımız var. Həm əhali artır, həm səniyə istehsalı xüsusi qeyri-neft sektorunda artır və bu illər yanvar ayında qeyri-neft sanayimiz təqribən 8 faiz artırmışdır. Ona görə bizim enerji güclərimiz ölkəmizin inkişafını dəstəkləməlidir."

Cənab İlham Əliyev müşavirədə bu məqamı da vurğuladı ki, xarici tərəfdaşlarla yəni enerji kəbirlərinin çoxluğu ilə bağlı müvafiq sənədlər imzalayıb və elektrik enerjisinin bir qismini ixrac edəcəyik. Ancaq data mərkəzlərinin yaradılması da böyük enerji güclərini tələb edir. Hazırda bizi Xəzər dənizinin Şərq sahilləri ilə birləşdirəcək fiber-optik kabelin çoxluğu layihəsi icra edilir, bu il başa çatcaq. Bələliklə, Şərqə doğru bağlantılar təmin edilsək, Qərba doğru isə yeni bağlantılar üzərində işləyirik. Bu sahədə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə artıq təmaslar qurulmuşdur, bir neçə aparıcı şirkət dəstəkləyir. Əlbəttə, ölkəmizin imkanlarını onlara təqdim edirdi diqqətdə. Eyni zamanda, dünyanın ən böyük maliyyə resurslarına idarə edən global fondlara sıx əlaqələrimiz var. Azərbaycan Dövlət Neft Fondu uzun illərdir bu təsisatlarla əməkdaşlıq edir və təsisatlar vasitəsilə Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının bir hissəsi idarə olunur. Cənab İlham Əliyev bildirdi ki, konkret layihələr üzərində işləyirik və rəqəmsallaşma, süni intellekt sahələrində aparıcı şirkətlərin səhmərlərini bir hissəsi də dediyim ən böyük Amerika fondlarının sarancımındadır. Bu, bizim böyük üstünlüyümüzdür. O cümlədən Amerika Hökuməti ilə Azərbaycan Hökuməti arasında imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası da bu üstünlüyü bizə təmin edir. Bu Xartiya tarixi bir sənəddir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanla ABŞ arasında imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartiyanın "İqtisadi Sərmayələr, o cümlədən Süni İntellekt (AI) və Rəqəmsal İnfrastruktur" bölməsində qeyd edilir ki, Azərbaycan və Amerika Birləşmiş Ştatlara iqtisadi etimqi gücləndirmək, sərmayələri təşviq etmək və iktidarelli biznes mühtəlini inkişaf etdirmək üçün əməkdaşlıq genişləndirmək niyyətləndirir, global iqtisadiyyata daha da inteqrasiya etmək və Xəzər regionu üçün enerji, ticarət, data, maliyyə, nəqliyyat və logistika gələcəki kimi mövqeyini gücləndirmək sayələrini atırlayır. Hər iki ölkə AI tədqiqatlarının inkişaf etdirməsi üzrə əməkdaşlıq genişləndirmək və müvafiq hallarda kosmik sonayə sahəsində əməkdaşlıq və Azərbaycanla özlə sektorla əməkdaşlıq ilə AI data mərkəzlərinin inkişafı da çatdırılacaq, rəqəmsal infrastrukturaya sərmayə qoyulmasını təşviq etmək niyyətləndirir. Həmçinin o da vurğulandı ki, Azərbaycan və ABŞ uğurlu beynəlxalq

